ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ CHRISTINE STIX-HACKL

της 20ής Μαρτίου 2003 [1]

I — Εισαγωγικές παρατηρήσεις

1. Αντικείμενο της παρούσας διαδικασίας είναι το αν ένας συγκεκριμένος εθνικός νόμος συμβιβάζεται με τις απορρέουσες από τη Συνθήκη και τη νομολογία του Δικαστηρίου αρχές της αναλογικότητας, της αποτελεσματικότητας και της ενδεδειγμένης δικαστικής προστασίας των δικαιωμάτων.

II — Νομικό πλαίσιο

A — *Κοινοτική νομοθεσία*

2. Οι σχετικές διατάξεις της κοινοτικής νομοθεσίας προκύπτουν από την οδηγία 1999/5/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Μαρτίου 1999, σχετικά με το ραδιοεξοπλισμό και τον τηλεπικοινωνιακό τερματικό εξοπλισμό και την αμοιβαία αναγνώριση της πιστότητας των εξοπλισμών αυτών (στο εξής: οδηγία 1999/5) [2], καθώς και από την απόφαση 3052/95/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 1995, περί διαδικασίας αμοιβαίας πληροφόρησης σχετικά με τα εθνικά μέτρα παρέκκλισης από την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων εντός της Κοινότητας (στο εξής: απόφαση 3052/95) [3].

1. Η οδηγία 1999/5

3. Κατά το άρθρο 1 της οδηγίας 1999/5 σκοπός της είναι η δημιουργία ενός κανονιστικού πλαισίου για τη διάθεση στην αγορά, την ελεύθερη κυκλοφορία και τη θέση σε λειτουργία στην Κοινότητα ραδιοεξοπλισμού και τηλεπικοινωνιακού τερματικού εξοπλισμού.

4. Κατά το άρθρο 2, στοιχείο γ', της οδηγίας, ως ραδιοεξοπλισμός νοείται ένα «προϊόν ή σχετικό κατασκευαστικό στοιχείο του, το οποίο είναι ικανό να υποκαταστήσει επικοινωνία μέσω εκπομπής και/ή λήψεως ραδιοκυμάτων και το οποίο χρησιμοποιεί φάσμα που έχει παραχωρηθεί στις επίγειες-δορυφορικές επικοινωνίες».

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γερμανική.

2 — ΕΕ L 91, σ. 10.

3 — ΕΕ L 321, σ. 1.

5. Το άρθρο 3 ορίζει τις βασικές απαιτήσεις που ισχύουν για όλες τις συσκευές. Κατά τη διάταξη αυτή, ο ραδιοεξοπλισμός πρέπει να κατασκευάζεται κατά τρόπο «που να χρησιμοποιεί αποτελεσματικά το φάσμα που έχει παραχωρηθεί στις επίγειες ή δορυφορικές ραδιοεπικοινωνίες και τις τροχιακές δυνατότητες, ώστε να αποφεύγονται οι επιβλαβείς παρεμβολές».

6. Το άρθρο 5 ορίζει ότι εφόσον συσκευή ανταποκρίνεται στα οικεία εναρμονισμένα πρότυπα, ή σε μέρη των προτύπων αυτών, των οποίων οι αριθμοί αναφοράς έχουν δημοσιευθεί στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων,* τεκμαίρεται η συμμόρφωση με τις βασικές απαιτήσεις του άρθρου 3, όπως καλύπτονται από τα εν λόγω εναρμονισμένα πρότυπα ή τα μέρη των προτύπων.

7. Το άρθρο 6, παράγραφος 1, προβλέπει ότι:

«Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι η συσκευή διατίθεται στην αγορά μόνον εφόσον συμμορφούται προς τις ενδεδειγμένες βασικές απαιτήσεις που προβλέπονται στο άρθρο 3 και προς τις άλλες σχετικές διατάξεις της παρούσας οδηγίας όταν εγκαθίσταται και συντηρείται κατάλληλα και χρησιμοποιείται για τον προορισμό της. Δεν υπόκειται σε περαιτέρω εθνική ρύθμιση όσον αφορά τη διάθεση στην αγορά.»

8. Το άρθρο 6, παράγραφος 4, προβλέπει ότι:

«Στην περίπτωση ραδιοεξοπλισμού που χρησιμοποιεί ζώνες συχνοτήτων η χρήση των οποίων δεν είναι εναρμονισμένη σε ολόκληρη την Κοινότητα, ο κατασκευαστής ή ο εξουσιοδοτημένος αντιπρόσωπός του που είναι εγκατεστημένος στην Κοινότητα ή το πρόσωπο που είναι υπεύθυνο για τη διάθεση της συσκευής στην αγορά κοινοποιούν, στην εθνική αρχή του οικείου κράτους μέλους που είναι αρμόδια για τη διαχείριση του φάσματος των συχνοτήτων, την πρόθεσή τους για διάθεση στην εθνική αγορά του εξοπλισμού αυτού.

Η κοινοποίηση αυτή εκδίδεται τουλάχιστον τέσσερις εβδομάδες πριν από τη διάθεση στην αγορά του προϊόντος και παρέχει πληροφορίες για τα ραδιοχαρακτηριστικά του εξοπλισμού (ιδιαίτερα τις ζώνες συχνοτήτων, το διάστημα μεταξύ διαύλων, τον τύπο της διαμόρφωσης και την ισχύ της ραδιοσυχνότητας) και τον αναγνωριστικό αριθμό του κοινοποιημένου οργανισμού που αναφέρεται στα παραρτήματα IV ή V.»

9. Κατά το άρθρο 7, παράγραφοι 1 και 2:

«1. Τα κράτη μέλη επιτρέπουν τη θέση της συσκευής σε λειτουργία για το σκοπό για τον οποίο έχει σχεδιαστεί όταν συμμορφούται προς τις αντίστοιχες βασικές απαιτήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 3 και τις λοιπές σχετικές διατάξεις της παρούσας οδηγίας.

2. Παρά την παράγραφο 1 και με την επιφύλαξη των προϋποθέσεων που συνδέονται με την άδεια παροχής της σχετικής υπηρεσίας σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο, τα κράτη μέλη μπορούν να περιορίζουν τη θέση σε λειτουργία ραδιοεξοπλισμού μόνο για λόγους που αφορούν την αποτελεσματική και κατάλληλη χρήση του φάσματος των ραδιοσυχνοτήτων, την αποφυγή επιβλαβών παρεμβολών ή θέματα δημόσιας υγείας.

[...].»

10. Το άρθρο 8, παράγραφος 1, της οδηγίας προβλέπει ότι:

«Τα κράτη μέλη δεν απαγορεύουν, περιορίζουν ή θέτουν εμπόδια στην εμπορία και την εγκατάσταση στην επικράτειά τους συσκευών με το σήμα CE που αναφέρεται στο παράρτημα VII και το οποίο δηλώνει τη συμμόρφωσή τους προς όλες τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας, συμπεριλαμβανομένων των διαδικασιών για την αξιολόγηση της πιστότητας, οι οποίες αναφέρονται στο κεφάλαιο II. Τούτο ισχύει με την επιφύλαξη του άρθρου 6, παράγραφος 4, του άρθρου 7, παράγραφος 2, και του άρθρου 9, παράγραφος 5.»

11. Κατά το άρθρο 9, παράγραφος 1:

«Σε περίπτωση που ένα κράτος μέλος εκτιμά ότι συσκευή που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας δεν συμμορφούται προς τις απαιτήσεις της παρούσας οδηγίας, λαμβάνει όλα τα κατάλληλα μέτρα στην επικράτειά του για την απόσυρση της συσκευής από την αγορά ή την υπηρεσία, την απαγόρευση της διάθεσής της στην αγορά ή της θέσης σε λειτουργία ή τον περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας της.»

12. Κατά το άρθρο 12 της οδηγίας 1999/5, η συσκευή που ανταποκρίνεται σε όλες τις συναφείς βασικές απαιτήσεις φέρει την αναφερόμενη στο παράρτημα VII σήμανση πιστότητας CE.

13. Το άρθρο 19, παράγραφος 1, ορίζει ότι:

«Τα κράτη μέλη, το αργότερο μέχρι τις 7 Απριλίου 2000, θεσπίζουν και δημοσιεύουν τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις, για να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία. Ενημερώνουν αμέσως την Επιτροπή σχετικά. Εφαρμόζουν τις διατάξεις αυτές από τις 8 Απριλίου 2000.»

2. Η απόφαση 3052/95

14. Στο άρθρο 1 της αποφάσεως ορίζεται ότι:

«Όταν ένα κράτος μέλος παρεμποδίζει την ελεύθερη κυκλοφορία ή τη διάθεση στην

αγορά ορισμένου μοντέλου ή τύπου προϊόντος που έχει νομίμως κατασκευαστεί ή διατεθεί στο εμπόριο σε άλλο κράτος μέλος, ενημερώνει την Επιτροπή εφόσον το μέτρο αυτό έχει ως άμεσο ή έμμεσο αποτέλεσμα:

— γενική απαγόρευση,

— μη χορήγηση άδειας διάθεσης στην αγορά,

— την τροποποίηση του μοντέλου ή τύπου του σχετικού προϊόντος, προκειμένου να διατεθεί ή να παραμείνει στην αγορά

ή

— απόσυρση από την αγορά.»

15. Το άρθρο 3 της αποφάσεως προβλέπει ότι:

«1. Η υποχρέωση κοινοποίησης βάσει του άρθρου 1 ισχύει για μέτρα λαμβανόμενα από τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών που έχουν εξουσιοδότηση να εκδίδουν τέτοιες πράξεις, με εξαίρεση τις δικαστικές αποφάσεις.

Όταν ένα ορισμένο μοντέλο ή τύπος προϊόντος αποτελεί αντικείμενο πολλών μέτρων, τα οποία λαμβάνονται με τις ίδιες ουσιαστικές και δικονομικές προϋποθέσεις, κοινοποιείται μόνο το πρώτο μέτρο.

2. Το άρθρο 1 δεν εφαρμόζεται:

— στα μέτρα που λαμβάνονται αποκλειστικά κατ' εφαρμογή κοινοτικών διατάξεων εναρμόνισης,

— στα μέτρα που κοινοποιούνται στην Επιτροπή δυνάμει ειδικών διατάξεων,

— στα μέτρα που κοινοποιούνται στην Επιτροπή υπό μορφή σχεδίων δυνάμει ειδικών κοινοτικών διατάξεων,

— στα μέτρα που, όπως τα συντηρητικά και τα αποδεικτικά, αποσκοπούν μόνον στο

να επιτρέψουν τη θέσπιση του κύριου μέτρου που προβλέπεται από το άρθρο 1,

— στα μέτρα που εμπίπτουν αποκλειστικά στο πεδίο της προστασίας των χρηστών ηθών ή της δημόσιας τάξης,

— στα μέτρα τα οποία αφορούν μεταχειρισμένα αγαθά τα οποία λόγω παλαιότητας ή χρήσης είναι ακατάλληλα να διατεθούν στην αγορά ή να συνεχίσουν να κυκλοφορούν.

3. Η άσκηση δικαστικής προσφυγής κατά του προαναφερόμενου κύριου μέτρου δεν αναστέλλει σε καμία περίπτωση την εφαρμογή του άρθρου 1.»

B — *Η εθνική νομοθεσία*

16. Οι κυριότερες από τις σχετικές διατάξεις του ιταλικού δικαίου περιλαμβάνονται στον Codice postale, ο οποίος εισήχθη με το προεδρικό διάταγμα 156 της 29ης Μαρτίου 1973 (στο εξής: Codice postale) [4], καθώς και στον νόμο 689 της 24ης Νοεμβρίου 1981, περί κυρώσεων σε περίπτωση διοικητικών παραβάσεων, συμπληρωματικού συστήματος κυρώσεων, και των σχετικών διαδικασιών ανακοπής (στο εξής: νόμος 689/81) [5].

1. Ο Codice postale

17. Το άρθρο 398 προβλέπει ότι:

«1. Απαγορεύεται η κατασκευή και η εισαγωγή στο εθνικό έδαφος, με σκοπό την εμπορία και τη λειτουργία, υπό οποιαδήποτε ιδιότητα, συσκευών ή ηλεκτρικών εγκαταστάσεων, ραδιοηλεκτρικών συσκευών ή γραμμών μεταφοράς ηλεκτρικής ενεργείας που δεν ανταποκρίνεται στις προδιαγραφές οι οποίες θεσπίστηκαν για την πρόληψη και την εξάλειψη των διαταραχών στις επικοινωνίες μέσω εκπομπής και λήψεως ραδιοκυμάτων.

2. Οι κανόνες αυτοί, που καθορίζουν επίσης τη μέθοδο εξακριβώσεως του συμβατού των συσκευών, θεσπίζονται με κοινή απόφαση του Υπουργού Ταχυδρομείων και Τηλεπικοινωνιών και του Υπουργού Βιομηχανίας, Εμπορίου και Βιοτεχνίας σύμφωνα με τις οδηγίες των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

4 — Decreto del Presidente della Repubblica (DPR), Codice postale, *GURI* SO αριθ. 113, της 3ης Μαΐου 1973.

5 — *GURI* SO αριθ. 329, της 30ής Νοεμβρίου 1981.

3. Η διάθεση στο εμπόριο και η εισαγωγή με σκοπό την εμπορία υλικού που αναφέρεται στο πρώτο εδάφιο υπόκειται στη χορήγηση αδείας, σήματος βεβαιώσεως πιστότητας ή στην υποβολή δηλώσεως πιστότητας σύμφωνα με ό,τι ορίζει η απόφαση που προβλέπεται στο δεύτερο εδάφιο.

4. Με κοινή απόφαση του Υπουργού Ταχυδρομείων και Τηλεπικοινωνιών και του Υπουργού Βιομηχανίας, Εμπορίου και Βιοτεχνίας ιδρύονται οι οργανισμοί ή οι φορείς που χορηγούν τα σήματα ή τις βεβαιώσεις πιστότητας που προβλέπονται στο προηγούμενο εδάφιο.»

18. Οι κανόνες στους οποίους αναφέρεται το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 398 περιλαμβάνονται σε υπουργική απόφαση της 15ης Ιουλίου 1977 [6] (η οποία τροποποιήθηκε με υπουργική απόφαση της 8ης Νοεμβρίου 1996 [7]).

19. Το άρθρο 399 του Codice postale προβλέπει την επιβολή χρηματικού προστίμου σε περίπτωση παραβάσεως του άρθρου 398.

2. Ο νόμος 689/81

20. Τα άρθρα 18 έως 23 του νόμου 689/81 θέτουν τους δικονομικούς κανόνες περί ελέγχων, κυρώσεων και προσφυγών.

21. Το άρθρο 20, τέταρτο εδάφιο, του νόμου 689/81 ορίζει ότι:

«Σε κάθε περίπτωση διατάσσεται η διοικητική κατάσχεση των πραγμάτων, των οποίων η κατασκευή, η χρήση, η μεταφορά, η κατοχή ή η μεταβίβαση συνιστούν διοικητική παράβαση, ακόμη και αν δεν εκδόθηκε η προσωρινή διαταγή πληρωμής.»

22. Όσον αφορά αυτές τις διατάξεις, ο Giudice di pace παραπέμπει στην ερμηνεία που έδωσε το Corte suprema di cassazione. Κατά τη νομολογία του ανωτάτου αυτού δικαστηρίου, το αντικείμενο της διαδικασίας ανακοπής, στον τομέα των διοικητικών παραβάσεων, περιορίζεται στη διακρίβωση της νομιμότητας της επιβληθείσας κυρώσεως. Οι τρίτοι δεν δύνανται να μετάσχουν στη διαδικασία αυτή, είτε υπό τη μορφή εκουσίας παρεμβάσεως είτε κατόπιν προσεπικλήσεως εκ μέρους ενός των διαδίκων είτε κατόπιν προσεπικλήσεως εκ μέρους του δικονομικού εγγυητή. Δεδομένου ότι η διαδικασία ανακοπής περιορίζεται στον έλεγχο της νομιμότητας της επιβληθείσας στον δράστη της διοικητικής παραβάσεως κυρώσεως, ο πρώτος πωλητής δεν έχει τη δυνατότητα, σε περίπτωση διαδοχικών πωλήσεων, να προβάλει απευθείας ενώπιον της δημοσίας διοικήσεως τη νομιμότητα του κατασχεθέντος εις χείρας του αγοραστή προϊόντος.

23. Η Ιταλική Δημοκρατία δεν προέβη στην εμπρόθεσμη μεταφορά της οδηγίας 1999/5 στην εσωτερική της έννομη τάξη. Εντούτοις, το Υπουργείο Επικοινωνιών δημοσίευσε, τον

6 — *GURI* αριθ. 226, της 20ής Αυγούστου 1977.
7 — *GURI* αριθ. 274, της 22ας Νοεμβρίου 1996.

Μάιο του 2002, εγκύκλιο κατά την οποία οι αρμόδιες υπηρεσίες υποχρεούνται να τηρούν τις διατάξεις της οδηγίας 1999/5, όσον αφορά την εμπορία και τη λειτουργία των εξοπλισμών.

III — Πραγματικά περιστατικά και διαδικασία της κύριας δίκης

24. Όπως προκύπτει από τη δικογραφία, η εταιρία Safalero Srl (στο εξής: Safalero) είναι επιχείρηση η οποία κατασκευάζει μικρής κλίμακας μοντέλα αεροπλάνων κινουμένων με κινητήρες εσωτερικής καύσεως ή ηλεκτρικούς κινητήρες και κατευθυνομένων εξ αποστάσεως με ραδιοτηλεχειριστήρια. Η εταιρία κατασκευάζει τα μικρής κλίμακας μοντέλα, όχι όμως και τα ραδιοτηλεχειριστήρια, τα οποία αποτελούν αναγκαία εξαρτήματα για τη χρήση των μοντέλων αυτών. Οι συσκευές τηλεχειρισμού δεν κατασκευάζονται στην Ιταλία, αλλά εισάγονται από κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ενώσεως και, στη συνέχεια, διατίθενται στο εμπόριο από τη Safalero, η οποία πωλεί πλήρη σύνολα, περιλαμβάνοντα το μοντέλο μικρής κλίμακας, τον κινητήρα και το ραδιοτηλεχειριστήριο, σε μεγάλο αριθμό επιχειρήσεων λιανικής πωλήσεως τόσο στην ημεδαπή όσο και στην αλλοδαπή.

25. Στις 8 Φεβρουαρίου 2000, άνδρες της αστυνομίας ταχυδρομείων μετέβησαν στην έδρα της επιχειρήσεως Vitale στη Γένοβα (Ιταλία) και προέβησαν στη διοικητική κατάσχεση επτά ραδιοτηλεχειριστηρίων τα οποία η επιχείρηση αυτή είχε αγοράσει από τη Safalero, η δε Safalero τα είχε εισαγάγει από άλλα κράτη μέλη, με το αιτιολογικό ότι δεν έφεραν το σήμα πιστοποιήσεως που προβλέπει το άρθρο 398 του Codice postale. Η Vitale άσκησε διοικητική προσφυγή ενώπιον του Νομάρχη της Γένοβας. Ο νομάρχης, πάντως, επέβαλε στη Vitale, στις 26 Απριλίου 2000, διοικητικό πρόστιμο ύψους 30 000 ιταλικών λιρών (ITL), διέταξε δε τη δήμευση και την καταστροφή αυτών των εμπορευμάτων. Η Vitale δεν αντιτάχθηκε στα μέτρα αυτά.

26. Με πράξη της 17ης Φεβρουαρίου 2000, η αστυνομία ταχυδρομείων απήγγειλε κατηγορία κατά της Safalero για παράβαση των άρθρων 398 και 399 του Codice postale, της επέβαλε δε διοικητικό πρόστιμο 100 000 ITL για κάθε μία από τις τρεις διαπιστωθείσες παραβάσεις.

27. Στις 18 Απριλίου 2000 η Safalero άσκησε διοικητική προσφυγή ενώπιον του Νομάρχη της Γένοβας κατά των αποφάσεων αυτών και ζήτησε την άρση της κατασχέσεως. Στις 21 Απριλίου 2000 ο νομάρχης απέρριψε τη διοικητική προσφυγή καθώς και την αίτησή της και της επέβαλε πρόστιμο 300 000 ITL. Στις 22 Ιουνίου 2000, η Safalero προσέφυγε δικαστικώς ενώπιον του Giudice di pace di Genova, ισχυριζόμενη ότι η απόφαση περί κατασχέσεως συνιστά «γενική απαγόρευση», κατά την έννοια της αποφάσεως 3052/95, η οποία έπρεπε να έχει κοινοποιηθεί στην Επιτροπή. Εξάλλου, η απόφαση περί κατασχέσεως αντιβαίνει προς την απορρέουσα από το κοινοτικό δίκαιο αρχή της αναλογικότητας.

28. Κατά τη διάταξη παραπομπής, ο Νομάρχης της Γένοβας έχει επίσης αναγνωρίσει τη συμφωνία των εν λόγω συσκευών προς τις προδιαγραφές.

IV — Τα προδικαστικά ερωτήματα

29. Με διάταξη της 4ης Ιανουαρίου 2001, η οποία περιήλθε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 11 Ιανουαρίου 2001, στο πλαίσιο της υποθέσεως Safalero, ο Giudice di pace di Genova ζήτησε από το Δικαστήριο να αποφανθεί προδικαστικώς επί των εξής ερωτημάτων:

«1) Συμβιβάζονται προς τις διακηρυχθείσες με τη Συνθήκη και/ή διαμορφωθείσες και οριοθετηθείσες με τις αποφάσεις του Δικαστηρίου αρχές της αναλογικότητας, της αποτελεσματικής και της πρόσφορης δικαστικής προστασίας των δικαιωμάτων που αναγνωρίζει η κοινοτική έννομη τάξη οι δικονομικές διατάξεις, προβλέπουσες και κυρώσεις, περί των παραβάσεων διοικητικής φύσεως, που θεσπίζει ο νόμος 689, της 24ης Νοεμβρίου 1981, όταν:

— ο διαπράττων την παράβαση δεν μπορεί να ασκήσει δικαστική προσφυγή κατά του μέτρου της κατασχέσεως που έλαβε η δημόσια διοίκηση μέχρις ότου η ίδια η διοίκηση, μη υπέχουσα συναφώς σχετική υποχρέωση βάσει των διαδικαστικών κανόνων, εκδώσει διαταγή πληρωμής ή διαταγή περί δημεύσεως,

— δεν παρέχεται η δυνατότητα σε πολίτη, τον οποίο αφορά άμεσα και ατομικά μέτρο που έλαβε η δημόσια διοίκηση, να ασκήσει δικαστική προσφυγή στην περίπτωση κατά την οποία το μέτρο αυτό ελήφθη έναντι άλλου προσώπου,

— δεν παρέχεται η δυνατότητα σε πολίτη, τον οποίο αφορά άμεσα και ατομικά μέτρο που έλαβε η δημόσια διοίκηση έναντι άλλου προσώπου, να συμμετάσχει, ακόμη και ως εκουσίως παρεμβαίνων, στη διαδικασία ανακοπής που κίνησε το άλλο αυτό πρόσωπο,

— προβλέπεται, χωρίς δυνατότητα διαφορετικής και κατά τη διακριτική του ευχέρεια εκτιμήσεως εκ μέρους του δικαστηρίου της παρεπόμενης κυρώσεως της κατασχέσεως του εμπορεύματος ενόψει παραβάσεων διοικητικής απλώς φύσεως, για την οποία η κύρια ποινή, οικονομικής φύσεως, συνίσταται στην καταβολή ασήμαντου επίσης χρηματικού ποσού;

2) Μήπως τα άρθρα 10 και 249 της Συνθήκης εμποδίζουν τα κράτη μέλη να θεσπίζουν διατάξεις αντίθετες προς την οδηγία 1999/5/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Μαρτίου 1999, σχετικά με τον ραδιοεξοπλισμό και τον τηλεπικοινωνιακό τερματικό εξοπλισμό και την αμοιβαία

αναγνώριση της πιστότητας των εξοπλισμών αυτών:

— κατά την ορισθείσα περίοδο για τη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο της οδηγίας αυτής,

— εν συνεχεία μετά την άκαρπη παρέλευση της προθεσμίας για τη μεταφορά της οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο;

Σε περίπτωση θετικής απαντήσεως στο ερώτημα αυτό, ποια είναι η κοινοτική έννοια της "διατάξεως που μπορεί να διακυβεύσει σοβαρά το επιδιωκόμενο από την οδηγία αποτέλεσμα";»

V — Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

30. Με έγγραφο της 20ής Ιουνίου 2002, το Δικαστήριο ζήτησε από το αιτούν δικαστήριο να απαντήσει αν, ενόψει της αποφάσεως που εκδόθηκε στην υπόθεση Radiosistemi [8], εμμένει στην υποβολή των προδικαστικών του ερωτημάτων.

8 — Απόφαση της 20ής Ιουνίου 2002 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-388/00 και C-429/00 (Συλλογή 2002, σ. I-5845).

31. Με έγγραφο της 5ης Αυγούστου 2002, το αιτούν δικαστήριο απάντησε ότι με διάταξή του της 30ής Ιουλίου 2002 αποφάσισε να εμμείνει στο πρώτο προδικαστικό του ερώτημα.

Α — *Επί του παραδεκτού των προδικαστικών ερωτημάτων*

1. Ισχυρισμοί των μετεχόντων στη διαδικασία

32. Η Ιταλική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι τα προδικαστικά ερωτήματα είναι απαράδεκτα. Δεν αναφέρονται σε καμία συγκεκριμένη διάταξη του κοινοτικού δικαίου στην ερμηνεία της οποίας έπρεπε να προβεί το εθνικό δικαστήριο.

33. Το ζήτημα της νομιμότητας της δημεύσεως αφορά μια άλλη διαδικασία, συγκεκριμένα την κατά της Vitale διαδικασία και όχι αυτή στο πλαίσιο της οποίας υποβλήθηκαν τα προδικαστικά ερωτήματα. Αν το δικαστήριο κρίνει ότι ο διαπράξας παράβαση μπορεί να παρεμβαίνει στη διαδικασία, και πάλι το αιτούν δικαστήριο δεν θα είχε καμία δυνατότητα να επηρεάσει την απόφαση περί δημεύσεως, η δε απόφαση του Δικαστηρίου ουδόλως θα επηρέαζε την απόφαση επί των εκκρεμουσών υποθέσεων.

34. Η Γαλλική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι μόνον το δεύτερο σκέλος του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος είναι παραδεκτό, καθόσον τα υπόλοιπα ζητήματα που τίθενται έχουν καθαρώς υποθετικό χαρακτήρα ή αφορούν αποκλειστικώς και μόνον τη Vitale.

35. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι απάντηση στο τρίτο και τέταρτο σκέλος του πρώτου ερωτήματος δεν έχει καμία χρησιμότητα για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης. Αντιθέτως, τα δύο πρώτα σκέλη του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος είναι παραδεκτά. Όσον αφορά το πρώτο εκ των δύο αυτών σκελών, η Επιτροπή παρατήρησε κατά την προφορική διαδικασία ότι ακόμα και μετά τη δήμευση υπάρχει έννομο συμφέρον αμφισβητήσεως της κατασχέσεως.

2. Εκτίμηση

36. Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου «Δεν είναι δυνατόν να προβληθεί άρνηση απαντήσεως σε προδικαστικό ερώτημα εθνικού δικαστηρίου παρά μόνον όταν προδήλως προκύπτει ότι η ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου την οποία ζητεί το εθνικό δικαστήριο δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή ακόμα όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά ή νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του υποβλήθηκαν» [9].

37. Απαιτείται, στην παρούσα υπόθεση, να εξεταστεί αν είναι προφανές ότι δεν υφίσταται σχέση μεταξύ της ερμηνείας του κοινοτικού δικαίου που ζητεί το αιτούν δικαστήριο και του υποστατού ή του αντικειμένου της διαφοράς της κύριας δίκης [10].

38. Το τρίτο σκέλος του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος αναφέρεται στην περίπτωση κατά την οποία πολίτης τον οποίο αφορά «άμεσα και ατομικά» μέτρο που έλαβε η δημόσια διοίκηση έναντι τρίτου, δεν έχει τη δυνατότητα να μετάσχει, έστω και ως εκουσίως παρεμβαίνων, στη διαδικασία ανακοπής που κίνησε ο εν λόγω τρίτος.

39. Δεδομένου ότι, στην παρούσα διαδικασία, η Vitale δεν προσέφυγε δικαστικώς κατά του μέτρου που την αφορούσε, δεν υφίσταται ένδικη διαδικασία στην οποία θα μπορούσε, ως τρίτος, να παρέμβει η Safalero. Συνεπώς, το αν το κοινοτικό δίκαιο επιτρέπει μια τέτοια παρέμβαση είναι υποθετικό ζήτημα, στο οποίο το Δικαστήριο δεν υποχρεούται να απαντήσει.

40. Το τέταρτο σκέλος του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος αναφέρεται στην περίπτωση κατά την οποία, σε περίπτωση παραβάσεως διοικητικής απλώς φύσεως,

9 — Αποφάσεις της 22ας Ιανουαρίου 2002, C-390/99, Canal Satélite (Συλλογή 2002, σ. I-607, σκέψη 19), και της 13ης Μαρτίου 2001, C-379/98, PreussenElektra, Συλλογή 2001, σ. I-2099, σκέψη 39).

10 — Επί παρομοίων υποθέσεων: απόφαση της 16ης Ιουνίου 1981 στην υπόθεση 126/80, Salonia (Συλλογή 1981, σ. 1563, σκέψη 6), και διάταξη της 26ης Ιανουαρίου 1990, C-286/88, Falciola (Συλλογή 1990, σ. I-191, σκέψεις 8 επ.).

στην οποία η κύρια κύρωση είναι οικονομικής φύσεως και συνίσταται στην καταβολή ενός ασήμαντου χρηματικού ποσού, ως παρεπόμενη κύρωση επιβάλλεται η δήμευση του εμπορεύματος, χωρίς να παρέχεται δυνατότητα διαφορετικής και κατά την κρίση του εκτιμήσεως εκ μέρους του αρμοδίου δικαστηρίου.

41. Δεδομένου ότι δεν αποτελεί, επίσης, αντικείμενο της κύριας δίκης το ζήτημα της παρεπόμενης κυρώσεως, που συνίσταται στη δήμευση του εμπορεύματος, το Δικαστήριο δεν υποχρεούται να απαντήσει επ' αυτού του σκέλους του πρώτου ερωτήματος.

42. Συνεπώς, απάντηση επιβάλλεται να δοθεί μόνο στα δύο πρώτα σκέλη του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος. Επιβάλλεται, βεβαίως, να νοηθούν ως μη αναφερόμενα στο συμβιβαστό των διατάξεων της εθνικής νομοθεσίας με το κοινοτικό δίκαιο, αλλά στην ερμηνεία τους.

Β — *Επί του πρώτου (και στο εξής μοναδικού) προδικαστικού ερωτήματος*

43. Το ζήτημα που τίθεται είναι αν οι διατάξεις του νόμου 689/81 συμβιβάζονται με την αρχή της αναλογικότητας, της αποτελεσματικής και πρόσφορης δικαστικής προστασίας των δικαιωμάτων που έλκουν οι πολίτες από την κοινοτική έννομη τάξη.

44. Όπως ορθώς υπογράμμισε η Γαλλική Κυβέρνηση, η έννοια του «άμεσα και ατομικά» ενδιαφερόμενου πολίτη, όπως αυτή χρησιμοποιείται, επίσης, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα, δημιουργεί σύγχυση και είναι αδόκιμη, δεδομένου ότι πρόκειται για διαδικασία ενώπιον των αρχών ενός κράτους μέλους.

1. Επιχειρήματα των μετεχόντων στη διαδικασία

45. Η Safalero υποστηρίζει ότι ο εισαγωγέας ραδιοτηλεχειριστηρίων νομιμοποιείται, επίσης, ενεργητικώς να στραφεί κατά της κατασχέσεως των εν λόγω συσκευών εις χείρας ενός λιανικού μεταπωλητή, καθόσον θίγεται και αυτός από τις αρνητικές συνέπειες ενός τέτοιου μέτρου. Πράγματι, επηρεάζεται η θέση του στην αγορά λόγω μη εμπορίας του προϊόντος. Διατρέχει, επίσης, τον κίνδυνο να στραφούν δικαστικώς οι λιανοπωλητές εναντίον του.

46. Οι διαδικαστικοί κανόνες, όπως τους έχει ερμηνεύσει το Corte suprema di cassazione,

έρχονται σε αντίθεση με την αρχή της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας. Το άρθρο 20, παράγραφος 4, του νόμου 689/81 γενίκευσε την αρχή της υποχρεωτικής δημεύσεως. Η κατάσχεση και, κατά μείζονα λόγο, η δήμευση εμπορευμάτων τα οποία ανταποκρίνονται μεν στις προδιαγραφές αλλά δεν φέρουν το προβλεπόμενο σήμα πιστοποιήσεως, συνιστούν μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος κατά την έννοια του άρθρου 28 ΕΚ. Ενόψει του αμελητέου χαρακτήρα της παραβάσεως, η κύρωση είναι δυσανάλογη.

47. Επομένως, οι διαδικαστικές διατάξεις του νόμου 689/81 είναι αντίθετες προς το κοινοτικό δίκαιο.

48. Η Ιταλική Κυβέρνηση φρονεί ότι οι διαδικαστικοί κανόνες για τους οποίους πρόκειται αποτελούν έκφραση της ευρείας εξουσίας εκτιμήσεως που έχουν τα κράτη μέλη ως προς τις επιβαλλόμενες κυρώσεις. Το κοινοτικό δίκαιο δεν προβλέπει κανένα σχετικό περιορισμό, δεδομένου ότι δεν πρόκειται για διαδικαστικούς κανόνες εξυπηρετούντες την επίτευξη σκοπών του κοινοτικού δικαίου. Δεν πρόκειται για προστασία των δικαιωμάτων άμυνας της Safalero, δεδομένου ότι η δίωξη στρέφεται κατά τρίτου, συγκεκριμένα κατά της Vitale, στον οποίο προσάπτονται ορισμένες παραβάσεις. Η ποινική ευθύνη, όπως και η διοικητική ευθύνη, είναι αυστηρώς προσωπική. Στην προκειμένη περίπτωση, το ίδιο αγαθό σχετίζεται με δύο παραβάσεις, συγκεκριμένα τις χωριστές παραβάσεις που διέπραξαν οι δύο επιχειρήσεις.

49. Κατά την άποψη της Γαλλικής Κυβερνήσεως, η παρούσα υπόθεση παρουσιάζει ορισμένες διαφορές από την υπόθεση Radiosistemi. Η παρεχόμενη από το ιταλικό δίκαιο δικαστική προστασία είναι σύμφωνη προς τις απαιτήσεις του κοινοτικού δικαίου, δεδομένου ότι η Safalero έχει στη διάθεσή της πολλά μέσα παροχής ένδικης προστασίας προκειμένου να επιδιώξει την ικανοποίηση των αιτημάτων της.

50. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ο νόμος 689/81 παραβίασε την αρχή της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, καθόσον, όσον αφορά την περίπτωση του πρώτου σκέλους του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος, δεν είναι δυνατή η παροχή καμάς δικαστικής προστασίας. Η αδυναμία ενός τρίτου, σε σχέση με αυτόν που αφορά η κατάσχεση, να προσφύγει στη δικαιοσύνη συνιστά πρόσθετο περιορισμό, καθόσον η έννοια των «interessati» ερμηνεύεται συσταλτικώς.

51. Αντιθέτως, το κοινοτικό δίκαιο επιβάλλει την υποχρέωση παροχής δικαστικής προστασίας σε οιονδήποτε έχει υποστεί ζημία από το ληφθέν μέτρο. Στα εθνικά δικαστήρια εναπόκειται να εξακριβώνουν, ανά περίπτωση, αν υπάρχει ενεργητική νομιμοποίηση.

52. Εξάλλου, η Επιτροπή φρονεί ότι οι διατάξεις του νόμου 689/81 αντιβαίνουν προς την αρχή της παροχής αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, καθόσον καθιστούν αδύνατη την άσκηση προσφυγής εκ μέρους του αμέσως ενδιαφερόμενου από την κατάσχεση, στην περίπτωση που το μέτρο αυτό στρέφεται κατά τρίτου, κατά δε την ισχύουσα εθνική νομοθεσία δεν επιτρέπεται να προσφεύγουν στη δικαιοσύνη άλλοι πλην εκείνου τον οποίο άμεσα αφορά το συγκεκριμένο μέτρο. Αντιθέτως, δεν έχει σχετικώς σημασία η αρχή της αναλογικότητας.

2. Εκτίμηση

53. Δεν απαιτείται πλέον να εξεταστεί αν η επιβάλλουσα απαγορεύσεις νομοθεσία, η παραβίαση της οποίας συνεπάγεται την επιβολή κυρώσεων εκ μέρους των ιταλικών αρχών, συμβιβάζεται με το κοινοτικό δίκαιο. Στην υπόθεση Radiosistemi το Δικαστήριο έχει ήδη δώσει απάντηση στο ερώτημα αυτό. Οι επιβάλλουσες απαγορεύσεις διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας αντιβαίνουν προς το κοινοτικό δίκαιο [11].

54. Ομοίως, έχει ήδη επιλυθεί το ζήτημα αν συμφωνούν προς το κοινοτικό δίκαιο κυρώσεις επιβαλλόμενες δυνάμει κανόνων της εθνικής νομοθεσίας που έχουν κριθεί ως αντίθετοι προς το κοινοτικό δίκαιο. Πράγματι, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, η οποία επιβεβαιώθηκε με την απόφαση στην υπόθεση Radiosistemi, «η κύρωση, ποινική ή άλλη, ενός εθνικού περιοριστικού μέτρου που κρίθηκε αντίθετο προς το κοινοτικό δίκαιο είναι εξίσου ασυμβίβαστη με το κοινοτικό δίκαιο όπως και ο ίδιος ο περιορισμός» [12].

55. «Για τον λόγο αυτό, ένα σύστημα κυρώσεων διά του οποίου επιδιώκεται η εκτέλεση μιας εθνικής ρύθμισης ασυμβίβαστης προς τις κοινοτικές διατάξεις πρέπει να κριθεί αντίθετο προς το κοινοτικό δίκαιο και είναι περιττό να εξεταστεί αν συμβιβάζεται προς τις αρχές της απαγορεύσεως των διακρίσεων και της αναλογικότητας» [13].

56. Επιπροσθέτως, πρέπει να θεωρηθεί ως αποδειχθείσα, εν προκειμένω, η ύπαρξη στοιχείου συνδέσεως με το κοινοτικό δίκαιο, το οποίο είναι απαραίτητο για την εφαρμογή των κανόνων του κοινοτικού δικαίου περί δικαστικής προστασίας. Συγκεκριμένα, δεν αμφισβητείται, τουλάχιστον ενόψει της αποφάσεως Radiosistemi, ότι η Safalero έλκει δικαιώματα από το κοινοτικό δίκαιο. Για τον λόγο αυτό μπορεί να στηριχθεί στις απευθείας εφαρμοστέες διατάξεις της οδηγίας 1999/5 καθώς και — πριν από την εκπνοή της προθεσμίας μεταφοράς της οδηγίας και, μετά τη μεταφορά της οδηγίας στην

11 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 8 απόφαση, σκέψη 79.

12 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 8 απόφαση, σκέψη 78· βλ., επίσης, αποφάσεις της 28ης Μαρτίου 1979, 179/78, Rivoira κ.λπ. (Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 651, σκέψη 14), και της 16ης Δεκεμβρίου 1981, 269/80, Tymen (Συλλογή 1981, σ. 3079, σκέψεις 16 και 17).

13 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 8 απόφαση, σκέψη 79.

εσωτερική έννομη τάξη, καθόσον αφορά τον μη εναρμονισμένο τομέα — επί της αρχής της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων.

57. Τα δύο εξεταστέα στο πλαίσιο της παρούσας υποθέσεως σκέλη του προδικαστικού ερωτήματος αναφέρονται σε σειρά περιπτώσεων στις οποίες το ισχύον ιταλικό δίκαιο δεν παρέχει δυνατότητα προσφυγής, συγκεκριμένα, σε περίπτωση διαταγής πληρωμής ή δημεύσεως (πρώτο σκέλος) ή σε περίπτωση κατά την οποία το μέτρο στρέφεται κατά τρίτου (δεύτερο σκέλος).

59. Επιβάλλεται, επίσης, να υπομνηστεί η πάγια νομολογία του Δικαστηρίου κατά την οποία «ελλείψει σχετικής κοινοτικής ρυθμίσεως, εναπόκειται στην εσωτερική έννομη τάξη κάθε κράτους μέλους να ορίσει τα αρμόδια δικαιοδοτικά όργανα και να ρυθμίσει τις δικονομικές προϋποθέσεις ασκήσεως των ενδίκων βοηθημάτων που αποσκοπούν στην κατοχύρωση της προστασίας των δικαιωμάτων τα οποία τα υποκείμενα δικαίου αντλούν από το κοινοτικό δίκαιο, υπό την προϋπόθεση, αφενός, ότι οι προϋποθέσεις αυτές δεν είναι λιγότερο ευνοϊκές από εκείνες που αφορούν παρόμοια ένδικα βοηθήματα της εσωτερικής έννομης τάξεως (αρχή της ισοδυναμίας) και, αφετέρου, ότι δεν καθιστούν αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που απονέμει η κοινοτική έννομη τάξη (αρχή της αποτελεσματικότητας)» [15].

α) Επί του πρώτου σκέλους

58. Η απάντηση στο πρώτο σκέλος απορρέει από την αρχή της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας και, κατά συνέπεια, από την απαίτηση δικαστικού ελέγχου όπως επιβάλλουν οι κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών και όπως καθιερώνεται με τα άρθρα 6 και 13 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών [14].

60. Ειδικότερα ως προς το ζήτημα της ενεργητικής νομιμοποιήσεως, το Δικαστήριο έχει υπογραμμίσει ότι «μολονότι εναπόκειται, κατ' αρχήν, στο εθνικό δίκαιο να προσδιορίζει τη νομιμοποίηση και το έννομο συμφέρον του διαδίκου να προσφύγει στη δικαιοσύνη, εντούτοις το κοινοτικό δίκαιο απαιτεί η εθνική νομοθετική ρύθμιση να μη θίγει το δικαίωμα αποτελεσματικής ένδικης προστασίας» [16].

14 — Αποφάσεις της 6ης Δεκεμβρίου 2001, C-269/99, Kühne κ.λπ. (Συλλογή 2001, σ. I-9517, σκέψη 57), της 11ης Ιανουαρίου 2001, C-1/99, Kofisa Italia (Συλλογή 2001, σ. I-207, σκέψη 46), και C-226/99, Siples (Συλλογή 2001, σ. I-277, σκέψη 17), καθώς και της 27ης Νοεμβρίου 2001, C-424/99, Επιτροπή κατά Αυστρίας (Συλλογή 2001, σ. I-9285, σκέψη 45).

15 — Αποφάσεις της 20ής Σεπτεμβρίου 2001, C-453/99, Courage (Συλλογή 2001, σ. I-6297, σκέψη 29), και της 10ης Ιουλίου 1997, C-261/95, Palmisani (Συλλογή 1997, σ. I-4025, σκέψη 27).
Βλ., επίσης, αποφάσεις της 15ης Σεπτεμβρίου 1998, C-279/96 έως C-281/96, Ansaldo Energia (Συλλογή 1998, σ. I-5025, σκέψεις 16 και 27), και της 1ης Δεκεμβρίου 1998, C-326/96, Levez (Συλλογή 1998, σ. I-7835, σκέψη 18).

16 — Απόφαση της 11ης Ιουλίου 1991, C-87/90, C-88/90 και C-89/90, Verholen κ.λπ. (Συλλογή 1991, σ. I-3757, σκέψη 24)· βλ., επίσης, αποφάσεις της 15ης Μαΐου 1986, 222/84, Johnston (Συλλογή 1986, σ. 1651), και της 15ης Οκτωβρίου 1987, 222/86, Heylens (Συλλογή 1987, σ. 4097).

61. Εντούτοις, οι διατάξεις της ιταλικής νομοθεσίας που έχουν εφαρμογή επί της υποθέσεως της κύριας δίκης, ιδίως το άρθρο 22 του νόμου 689/81, έχουν την ιδιομορφία ότι δεν προβλέπουν αποτελεσματική δικαστική προστασία του θιγομένου από ένα μέτρο της διοικήσεως, καθόσον ιδίως δεν τάσσουν προθεσμία εντός της οποίας υποχρεούται η αρμόδια διοικητική αρχή να κοινοποιήσει τη διαταγή πληρωμής. Εξάλλου, θα έπρεπε ο ενδιαφερόμενος να έχει τη δυνατότητα προσφυγής και κατά του μέτρου της κατασχέσεως και όχι μόνο, σε μεταγενέστερο στάδιο, κατά του μέτρου της δημεύσεως.

β) Επί του δευτέρου σκέλους

62. Επιβάλλεται, κατ' αρχάς, να υπογραμμιστεί ότι οι διακριτές μεταξύ τους διαδικασίες του διοικητικού ποινικού δικαίου κινήθηκαν παραλλήλως στο πλαίσιο της υποθέσεως της κύριας δίκης, συγκεκριμένα κατά της Safalero, αφενός, και κατά της Vitale, αφετέρου. Αυτό καθαυτό το γεγονός δεν συνιστά επιχείρημα κατά της δυνατότητας της Safalero να ζητήσει την παροχή ενδίκου προστασίας στο πλαίσιο διαδικασίας στρεφόμενης κατά της Vitale. Σε μια τέτοια ακριβώς περίπτωση αναφέρεται το δεύτερο σκέλος του προδικαστικού ερωτήματος.

63. Επιπροσθέτως, επιβάλλεται προηγουμένως να εξεταστεί ο κύκλος εκείνων που δύνανται, σε τέτοιες περιπτώσεις, να επωφεληθούν από τις δυνατότητες ενδίκου προστασίας που παρέχει το κοινοτικό δίκαιο. Προς τούτο, επιβάλλεται να καθοριστεί ο κύκλος εκείνων που κατά το κοινοτικό δίκαιο νομμοποιούνται ενεργητικώς σε περιπτώσεις διοικητικών διαδικασιών. Ειδικότερα, πρέπει να διευκρινιστεί αν η ένδικη προστασία παρέχεται μόνον υπέρ εκείνου τον οποίο άμεσα αφορά η κύρωση ή αν εκτείνεται, αντιθέτως, και σε άλλα πρόσωπα.

64. Ο χρησιμοποιούμενος σχετικώς όρος «τρίτος» είναι αδόκιμος, καθόσον είναι ευρύς και απροσδιόριστος. Πράγματι, περιλαμβάνει όλους εκείνους που δεν είναι άμεσοι αποδέκτες της κυρώσεως, χωρίς να διακρίνει μεταξύ των διαφόρων δυνατών περιπτώσεων. Δεν λαμβάνει π.χ. υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της καταστάσεως των τρίτων.

65. Το ιταλικό δικονομικό δίκαιο, τουλάχιστον όπως εφαρμόζεται, δεν διακρίνει επακριβώς και δεν επιτρέπει την επακριβή εξέταση της καταστάσεως του τρίτου. Επομένως, μια τέτοια νομοθεσία δεν παρέχει, επίσης, στις ιταλικές αρχές τη δυνατότητα να εξετάσουν αν, εν πάση περιπτώσει, ο τρίτος βρίσκεται σε κατάσταση η οποία τυγχάνει προστασίας εκ μέρους του κοινοτικού δικαίου. Αντιθέτως, το ισχύον ιταλικό δίκαιο στηρίζεται, γενικώς, στην αντίληψη ότι ο

τρίτος δεν τυγχάνει προστασίας δυνάμει του κοινοτικού δικαίου.

66. Βεβαίως, το κοινοτικό δίκαιο δεν επιβάλλει την παροχή δικαστικής προστασίας σε οποιονδήποτε τρίτο στο πλαίσιο μιας διαδικασίας στρεφόμενης κατά ενός άλλου υποκειμένου του δικαίου. Εντούτοις, αντιβαίνει προς την αρχή της παροχής αποτελεσματικής ενδίκου προστασίας το να μην προβλέπει η εθνική νομοθεσία καμία δυνατότητα παροχής ενδίκου προστασίας σε άλλον πλην εκείνου κατά του οποίου στρέφεται η διαδικασία. Πράγματι, σε ορισμένες περιπτώσεις, το κοινοτικό δίκαιο επιβάλλει, επίσης, την προστασία των δικαιωμάτων των εν λόγω τρίτων.

67. Προς τούτο, επιβάλλεται εν συνεχεία να εξεταστεί αν σε περίπτωση όπως αυτή της παρούσας υποθέσεως συντρέχουν οι προϋποθέσεις παροχής και σε έναν τρίτο — δηλαδή σε άλλον από εκείνον κατά του οποίου στρέφεται η διαδικασία — ορισμένων δυνατοτήτων ένδικης προστασίας.

68. Στο πλαίσιο αυτό, ορθώς η Safalero επικαλείται τις οικονομικές επιπτώσεις των μέτρων που έλαβαν οι διοικητικές αρχές. Πράγματι, θίγεται η θέση στην αγορά της επιχειρήσεως εκείνης της οποίας κατασχέθηκαν τα προϊόντα. Η κατάσχεση και, κατά μείζονα λόγο, η καταστροφή του εμπορεύματος λειτουργεί αποτρεπτικώς στους αγοραστές, δηλαδή στις επιχειρήσεις λιανικής πωλήσεως. Η επιχείρηση αντιμετωπίζει δυσχέρεια διαθέσεως των εμπορευμάτων της ή περιέρχεται σε πλήρη αδυναμία διαθέσεως αυτών. Επιπροσθέτως, αντιμετωπίζει τον κίνδυνο ασκήσεως αγωγής εκ μέρους των λιανοπωλητών οι οποίοι έχουν ήδη αγοράσει τέτοια εμπορεύματα.

69. Δεύτερον, η Safalero δεν είναι, από νομικής απόψεως, ένας ξένος τρίτος. Μεταξύ της Safalero και της Vitale, αλλά και μεταξύ αυτής και άλλων επιχειρήσεων λιανικής πωλήσεως, υφίσταται συμβατική σχέση· βάσει αυτής της συμβατικής σχέσεως, η Safalero σχετίζεται στενά με τον άμεσο αποδέκτη της κυρώσεως.

70. Η μη παροχή σε ένα τέτοιο ενδιαφερόμενο πρόσωπο και, κατά συνέπεια, στη Safalero όσον αφορά την κύρια δίκη, δυνατοτήτων ενδίκου προστασίας, καθιστά στην πράξη αδύνατη την εκ μέρους της άσκηση των δικαιωμάτων που έλκει από την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων και από την οδηγία 1999/5. Πράγματι, δυνάμει των ισχυουσών διατάξεων του ιταλικού δικαίου, το ενδιαφερόμενο πρόσωπο εξαρτάται από την καλή θέληση του άμεσου αποδέκτη της κυρώσεως, δηλαδή από την απόφαση αυτού να ασκήσει ή μη προσφυγή.

VI — Πρόταση

71. Ενόψει όλων των ανωτέρω σκέψεων, προτείνω στο Δικαστήριο να δώσει στο προδικαστικό ερώτημα την ακόλουθη απάντηση:

«Η αρχή της παροχής αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας έχει την έννοια ότι σε περίπτωση όπως αυτή της κύριας δίκης αποκλείονται ρυθμίσεις της εθνικής νομοθεσίας κατά τις οποίες:

— ο παραβάτης δεν έχει τη δυνατότητα προσφυγής στη δικαιοσύνη κατά της κατασχέσεως στην οποία προέβη η αρμόδια διοικητική αρχή μέχρις ότου η εν λόγω αρχή, η οποία δεν υποχρεούται να τηρεί δικονομικές προθεσμίες, εκδώσει διαταγή πληρωμής ή διατάξει τη δήμευση·

— πολίτης τον οποίο αφορά μέτρο που έλαβε η αρμόδια διοικητική αρχή, καίτοι έλκει δικαιώματα από το κοινοτικό δίκαιο, δεν έχει τη δυνατότητα προσφυγής στη δικαιοσύνη όταν το μέτρο αυτό απευθύνεται σε άλλο πρόσωπο.»